

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЮРЧЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 330.322:631.11:336:338

**ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ТЕХНІЧНИХ
РЕСУРСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ**

08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпро - 2021

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана в Дніпровському державному аграрно-економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Павлова Галина Євгеніївна,
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет,
професор кафедри обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН України
Ульянченко Олександр Вікторович,
Харківський національний аграрний
університет імені В. В. Докучаєва,
ректор, професор кафедри маркетингу,
підприємництва і організації виробництва

кандидат економічних наук, доцент,
Андрусів Ульяна Ярославівна,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу,
доцент кафедри теорії економіки
та управління

Захист відбудеться 29 вересня 2021 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.804.01 у Дніпровському державному аграрно-економічному університеті Міністерства освіти і науки України за адресою: 49600, м. Дніпро, вул. Сергія Єфремова, 25, ауд. 342.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпровського державного аграрно-економічного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 49600, м. Дніпро, вул. Сергія Єфремова, 25.

Автореферат розісланий «27» серпня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

Д.В. Воловик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Потенціал збалансованого й сталого розвитку агропромислового виробництва, динаміка відтворювального процесу в ньому детерміновані інтенсивністю впровадження інноваційних технологій, потужністю техніко-технологічного базису й наявністю фінансових ресурсів. Проте сучасний стан забезпечення галузі фінансовими й матеріально-технічними ресурсами характеризується досить низьким рівнем і не сприяє інноваційному розвитку сільського господарства. Особливо загрозливим для аграрної сфери є відсутність необхідних фінансових ресурсів для здійснення розширеного відтворення із залученням високопродуктивних технічних ресурсів.

Системний характер наявних проблем агропромислового виробництва, обмеженість їх теоретико-методологічного опрацювання і дефіцит практичних розробок інструментів стимулювання зростання зумовлюють потребу обґрунтування наукових підходів та практичного інструментарію, зорієнтованих на розширене інноваційне відтворення на основі мобілізації і залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, власних інновацій, упровадження ефективних інструментів інвестиційної політики, модернізації організаційно-правових форм і відносин та розвитку публічно-приватного партнерства в галузі.

Дослідження теоретико-методологічних основ і практичних проблем інвестиційного розвитку соціально-економічних систем здійснювалися такими зарубіжними й вітчизняними вченими, як: І.Бланк, П.Гайдуцький, В.Геєць, Е.Домар, В.Зіновчук, А.Маршалл, Дж.Міль, В.Парето, М.Портер, Дж.Робінсон, А.Сміт, В.Федоренко, Й.Шумпетерта ін. Вітчизняні науковці досліджували особливості інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки в цілому та сільського господарства, зокрема, що відображено в працях В. Андрійчука, Н.Васильєвої, І.Вініченка, О. Дація, О. Гончаренко, О.Довгаль, М.Зубця, К. Ілляшенка, О. Коваль, П. Саблука, В.Семиноженка, С. Халатур, Г. Черкасової та ін. Значне коло проблем щодо інвестиційного розвитку сільськогосподарської галузі та формування її ресурсного забезпечення присвячені праці: У.Андрусів, Я.Білоуська, О.Вишневської, О.Єрмакова, Л.Катан, М.Кісіля, А.Ключник, О.Котикової, В.Липчука, М.Лобаса, Ю.Лупенка, Г.Павлової, В.Россохи, П. Саблука, Н.Сіренко, О.Скидана, О.Ульянченка, В.Шебаніна, О.Шебаніної, В. Яценка та ін. Проблематику техніко-технологічного забезпечення сільського господарства України та суб'єктів господарювання описано в дослідженнях В. Андрійчука, О.Єрмакова, Г. Мазнева, Л.Мельника, М. Могилової, Г.Підлісецького, В.Плаксієнка, О.Харченка та ін.

Відзначаючи цінність отриманих результатів досліджень провідних науковців для теорії та практики інвестиційно-інноваційного розвитку агропромислового виробництва, відтворювального процесу в сільському господарстві, його ресурсного забезпечення слід зауважити, що окремі проблемні аспекти залишаються недостатньо розробленими й наразі неабиякими актуальними. Більш системних досліджень потребує обґрунтування ключових факторів інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві та структурних характеристик їх відтворення. Сьогодні також варто приділити серйозну увагу питанням удосконалення інструментарію оцінки відтворювальної динаміки технічних ресурсів, управлінському й організаційно-правовому

інструментарію забезпечення розширеного відтворення в аграрній сфері. Усе це зумовило вибір теми й стало підґрунтям для визначення об'єкту, предмету, мети, основних завдань і методів дисертаційної праці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові дослідження було проведено в межах науково-дослідних робіт Дніпровського державного аграрно-економічного університету за темами: «Розробити напрями формування конкурентноспроможного агропромислового виробництва» (ДР № 0115U007159) та «Організаційно-методичні засади побудови обліку, звітності і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (ДР № 0116U003135). У межах наведених тем досліджено теоретичні аспекти й розроблено практичні рекомендації, що спрямовані на вдосконалення інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів сільського господарства на основі формування і функціонування в окремих агропромислових хабах, спеціалізованих кластерах, а також фінансово-економічної моделі інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів на засадах публічно-приватного партнерства.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розроблення практичних напрямів удосконалення інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України.

Досягнення окресленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- з'ясувати гносеологічні передумови інвестиційного забезпечення відтворення технічних засобів і онтологічні засади його формування в сільському господарстві та на основі цього уточнити сутність категорії «інвестиційне забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві»;

- систематизувати складові процесу формування інвестиційного клімату як умови здійснення інвестиційної діяльності в сільському господарстві при мінімізації ризиків втрати вкладених коштів і доходів та виявити діалектичні взаємозв'язки понять «інвестиційна активність», «інвестиційна привабливість», «інвестиційна стабільність», уточнити зміст категорії «інвестиційний клімат»;

- оцінити сучасний стан інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільськогосподарському секторі національної економіки та визначити тенденції формування ринку сільськогосподарської техніки;

- удосконалити методичний підхід до оцінки технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва з урахуванням рівня забезпечення сільськогосподарською технікою товаровиробників регіону;

- сформулювати пропозиції щодо розвитку агролізингу як форми інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві;

- ідентифікувати імперативи державної інвестиційної політики та фактори формування сприятливого інвестиційного середовища для забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві з систематизацією управлінських впливів за рівнями регулювання;

- удосконалити інституціональні та організаційні засади інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві на засадах реалізації єдиної організаційної основи мобілізації інвестиційних ресурсів та виділенням форм інституціональної підтримки;

- поглибити теоретико-методологічні підходи до формування фінансових та інституційних інструментів забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві з конкретизацією форм взаємодії і регулюючих впливів;
- розробити концептуальні положення щодо реалізації механізму інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві на системних засадах.

Об'єктом дослідження є процес формування інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних аспектів формування інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є теорія систем, теорія економічного розвитку, наукові розробки зарубіжних та вітчизняних вчених із питань інвестиційної діяльності, відтворення матеріально-технічних ресурсів й економічного розвитку сільського господарства. Для досягнення окресленої мети і завдань дисертаційної праці було використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: *абстрактно-логічний* (пізнання сутності, підходів, особливостей інвестиційного забезпечення процесу відтворення ресурсного потенціалу галузі, формування висновків); *монографічний* (вивчення і опрацювання наукових праць, присвячених інвестиційній діяльності й особливостям відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві); *методи економічного та фінансового аналізу* (оцінка стану інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві та його впливу на ефективність сільськогосподарського виробництва); *методи оптимізаційного та імітаційного моделювання* (обґрунтування необхідності формування нових організаційних форм, інститутів, механізмів та фінансово-економічної моделі інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві); *статистико-економічний* метод, зокрема його прийоми *порівняння* (зіставлення показників відповідності інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів із рівнем інвестиційних і технічних потреб галузі) *графічний* (для ілюстрації тенденцій формування і використання технічних ресурсів у сільському господарстві).

Інформаційно-нормативною базою дослідження є чинні законодавчі й нормативно-правові акти, концепції і програми галузевого та регіонального розвитку, офіційні матеріали Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, монографії і науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних вчених, Internet-ресурси, матеріали дискусій на наукових конференціях, дані статистичної та фінансової звітності й інші науково-методичні та аналітичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в ній уперше обґрунтовано теоретичні підходи, методичні положення і практичні рекомендації щодо інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України. Основні положення дисертації, що мають наукову новизну й виносяться на захист, полягають у такому:

удосконалено:

- концептуальні засади формування механізму інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві, що на відміну від наявних підходів, базуються на оптимізації і структуризації джерел інвестиційних надходжень (кошти фізичних осіб, спеціальні цільові фонди) та організаційних формах взаємодії сільськогосподарських товаровиробників (міжрегіональний агропромисловий хаб, техніко-технологічний агропромисловий кластер);
- трактування поняття «інвестиційне забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві», що на відміну від наявних дефініцій визначено як сукупність створених умов, ресурсів, фінансово-економічних та інституційних інструментів, які сприяють реалізації інвестиційних процесів та інвестиційній діяльності у довготривалому періоді й зумовлюють спочатку просте, а потім розширене й інноваційне відтворення технічних ресурсів, зміни їх кількісних і якісних характеристик та перехід до нового техніко-технологічного стану сільськогосподарського виробництва, який забезпечує здатність протидіяти негативному впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на результати фінансово-економічної діяльності товаровиробників;
- теоретико-методологічні підходи до формування фінансових та інституційних інструментів забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві, що на відміну від наявних положень, враховують взаємодії структурних рівнів, джерел інвестування, реципієнтів інвестиційних ресурсів на різних рівнях управлінського впливу й зорієнтовані на створення сприятливого інвестиційного клімату та стимулювання інвестиційної привабливості, інвестиційної активності й інвестиційної стабільності галузі;
- інституціональні й організаційні засади інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві, принциповою ознакою якого є формування організаційної основи мобілізації інвестиційних ресурсів за допомогою створення інвестиційного пулу й окремих спеціальних цільових фондів, забезпечення інституціональної підтримки інтеграційних й партнерських форм придбання і використання технічних засобів товаровиробниками;
- теоретико-методологічні обґрунтування й методичний підхід до оцінки технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, що ґрунтуються на аналітичному інструментарії теорії оптимізації та визначенні рівня забезпечення сільськогосподарською технікою товаровиробників регіону й орієнтовані на виявлення сприятливих факторів для створення кластерних моделей і розробку рекомендацій з оптимізації інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів кластеру;

набули подальшого розвитку:

- трактування категоріального змісту поняття «інвестиційний клімат», під яким запропоновано розглядати сукупність сприятливих природно-кліматичних, соціально-економічних, фінансово-кредитних, інституційних, демографічних, політичних та інших чинників, що в довготривалому періоді здатні забезпечувати інвестиційну активність, інвестиційну привабливість та інвестиційну стабільність і рівні для усіх учасників умови здійснення

інвестиційної діяльності при мінімізації ризиків втрати вкладених коштів і доходів;

- пропозиції щодо формування системної взаємодії заходів і інструментів реалізації агролізингу як форми інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві за допомогою розвитку об'єктів лізингу на основі збільшення фінансування та державної підтримки відтворювальних процесів у межах державної стратегії залучення приватних лізингових операторів; упровадження гібридного лізингу; суб'єктів і процесів лізингових відносин за рахунок стимулювання попиту й оптимізації процесів і процедур реалізації лізингових угод;
- ідентифікація імперативів державної інвестиційної політики та зовнішніх і внутрішніх чинників формування сприятливого інвестиційного середовища для забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві з систематизацією управлінських впливів загальнодержавного рівня (реалізуються за допомогою фінансово-економічних інструментів, програмно-цільового підходу, інституціональної й інфраструктурної підтримки); регіонального рівня (регламентують інвестиційне забезпечення відтворення технічних ресурсів на регіональному рівні); рівня організацій і підприємств (реалізація управлінських впливів у межах загальнодержавних і регіональних програм, організаційних формувань).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що наукові положення дисертаційної праці дають змогу забезпечити формування і розвиток інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві, що сприятиме зростанню інвестиційної активності в галузі, підвищенню рівня техніко-технологічної ефективності використання технічних засобів і збільшенню виробництва сільськогосподарської продукції. Основні теоретичні положення, описані в дослідженні, доведені до рівня методичних і практичних рекомендацій, що використані та впроваджені на практику управління і господарювання.

Результати дисертаційної праці щодо проведення моніторингу та мобілізація внутрішніх фінансових і технічних ресурсів, розміщених на території громади суб'єктів господарювання з метою спрямування їх на відтворення технічних ресурсів і формування аграрного техніко-технологічного кластеру, а також щодо створення в межах ОТГ спеціалізованого техніко-технологічного підрозділу з обслуговування дрібних і середніх сільськогосподарських товаровиробників на умовах публічно-приватного партнерства були схвалені та використані в практичній діяльності Петропавлівської районної державної адміністрації в Дніпропетровській області (довідка №1946/03/348-20 від 16.10.2020 р.).

Пропозиції щодо вдосконалення організації процесу відновлення технічних ресурсів сільськогосподарських підприємств на основі мобілізації внутрішніх ресурсів регіонів і залучення зовнішніх інвестиційних коштів на умовах державно-приватного партнерства були враховані Департаментом економічного розвитку Дніпропетровської обласної державної адміністрації при формуванні програми підтримки агропромислового комплексу Дніпропетровської області у 2017-2021 роках, що затверджена рішенням обласної ради від 02.12.2016 р. № 120-7/VII (довідка № 002428).

Розроблені методичні підходи до аналізу тенденцій і стану інвестиційної діяльності з відтворення технічних ресурсів в аграрному секторі національної економіки на основі застосування системи фінансово-економічних показників при визначенні інвестиційної привабливості галузі й з'ясування впливу інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів на ефективність сільського господарства, рівень прибутковості та доданої вартості сільськогосподарських підприємств, їх фінансової стабільності, надали змогу розробити пропозиції щодо подальшого розвитку інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів ТОВ «Торговий дім «Агроальянс» м. Дніпро (довідка №.356/2-2021 від 16.12.2020 р.)

Застосування розробленого методичного підходу щодо обґрунтування заходів інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України й створення сприятливого інвестиційного клімату, що спирається на три базові елементи: інвестиційна привабливість, інвестиційна активність та інвестиційна стабільність шляхом формування моделі інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві у межах міжрегіонального агропромислового хабу та техніко-технологічного агропромислового кластеру, що базується на деталізації і структуризації джерел інвестиційних надходжень з урахуванням можливості залучення коштів фізичних осіб та створення інвестиційного пулу, а також створення окремих спеціальних цільових фондів призначених для простого відтворення, розширеного відтворення та інноваційного відтворення впроваджено в діяльність Приватним сільськогосподарським підприємством «Агрофірма «Перше травня»» Томаківського району Дніпропетровської області (довідка 156 від 03.12.2020 р.).

Науково-практичні висновки та рекомендації з актуальних проблем формування і покращення інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України використовують у навчальному процесі Дніпровського державного аграрно-економічного університету під час викладання дисциплін «Фінансування та кредитування кооперативів», «Логістичний менеджмент АПК», «Транспортна логістика», «Проектування та створення підприємств», проведення виробничих практик, у науково-дослідній роботі студентів, магістрів, аспірантів і викладачів (довідка № 36-02-157 від 27.11.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати дисертаційного дослідження, що виносять на захист, є власним надбанням автора. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї і положення, що є результатом самостійної роботи здобувача. Особистий внесок у спільно опублікованих наукових працях відзначено окремо в переліку наукових праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційної праці були апробовані у доповідях та обговорено в Україні та країнах членах Європейського Союзу на таких науково-практичних конференціях:

- міжнародних: «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci-2010»: (Przemysl,2010); «Zpravyvedecko ideje – 2010» (Praha, 2010); «Аграрна наука ХХІ століття: реалії та перспективи» (м. Дніпропетровськ, 2011, 2016); «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (Дніпропетровськ, 2012, 2015, 2020); «Актуальні проблеми управління соціально-економічними

системами» (Луцьк, 2017);

- всеукраїнських: «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я» (Дніпропетровськ, 2009, 2010); «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (Дніпро, 2017, 2018, 2020, 2021); «Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи» (Дніпро, 2018, 2020, 2021).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 24 наукові праці, загальним обсягом 6,3 друк. арк., з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України (з них 2 у співавторстві) – 2,55 друк. арк., 1 публікація у виданні іноземної держави – 0,51 друк. арк., 18 у матеріалах конференцій – 3,24 друк. арк.

Обсяг і структура дисертаційної праці. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 209 сторінок, в тому числі 27 таблиць, 39 рисунків та 14 додатків. Список використаних джерел із 218 найменувань викладено на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, визначено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок автора, наведено дані щодо апробації результатів дослідження, їх опублікування та структури дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні засади інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві**» досліджено економічну сутність інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві та з'ясовано взаємозв'язок інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів й елементів формування інвестиційного клімату в сільському господарстві; розкрито особливості формування ринку та джерел відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві.

Гносеологія категоріального змісту понять «інвестиційна діяльність», «інвестиційний процес», «інвестиційне забезпечення» детермінована діалектичними зв'язками, оскільки всі види матеріальних і фінансових цінностей, що розміщуються, набувають статусу реальних інвестицій лише в процесі їх практичного здійснення. Разом з тим, на процеси в сфері інвестиційної діяльності впливають різноманітні внутрішні та зовнішні чинники, що зумовлюють його циклічний характер.

Дослідження категоріального змісту поняття «інвестиційне забезпечення» з позицій системного підходу дало змогу констатувати, що такий процес полягає у сукупності низки дій та окремих операцій щодо формування, залучення і використання інвестиційних ресурсів, а також пов'язаних із регулюванням процесу інвестування і руху внутрішніх і зовнішніх інвестиційних коштів і має на меті отримання прибутку чи досягнення певного ефекту.

Категорію «інвестиційне забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві» визначено як сукупність створених умов, ресурсів, фінансово-економічних й інституційних інструментів, що сприяють реалізації інвестиційних процесів та інвестиційної діяльності в довготривалому періоді й

зумовлюють спочатку просте, а потім і розширене й інноваційне відтворення технічних ресурсів, зміни їх кількісних і якісних характеристик та переходу до нового техніко-технологічного стану сільськогосподарського виробництва, який забезпечує здатність протидіяти негативному впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на результати фінансово-економічної діяльності товаровиробників. Відтворення технічних ресурсів переважно відбувається за рахунок придбання нової техніки й сільськогосподарських знарядь і лише в незначній кількості за рахунок здійснення капітального ремонту та модернізації старих, повністю зношених технічних засобів.

Перспективи й темпи інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві детерміновані сформованим інвестиційним кліматом у галузі та його складовими. Формування сприятливого інвестиційного клімату для активізації процесу інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів зумовлені станом інвестиційної активності, рівнем інвестиційної привабливості й залежить від інвестиційної стабільності. Категоріальний зміст поняття «інвестиційний клімат» визначено як сукупність сприятливих природно-кліматичних, соціально-економічних, фінансово-кредитних, інституційних, демографічних, політичних та інших чинників, що в довготривалому періоді здатні забезпечувати інвестиційну активність, інвестиційну привабливість й інвестиційну стабільність та рівні для усіх учасників умови здійснення інвестиційної діяльності при мінімізації ризиків втрати вкладених коштів і доходів.

У другому розділі **«Аналіз стану інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України»** проаналізовано тенденції та надано оцінку сучасному стану інвестиційної діяльності з відтворення технічних ресурсів у сільськогосподарському секторі національної економіки, а також визначено їх вплив на формування ринку сільськогосподарської техніки та джерела його фінансування.

Оцінка сучасного стану інвестування сільськогосподарського виробництва висвітлила проблему забезпечення товаровиробників регіонів необхідними матеріальними й фінансовими ресурсами. Капітальні інвестиції у сільське господарство за підсумками 2019 р. знизилися на 10% (найгірший показник за останні 5 років), які характеризувалися щорічним зростанням інвестицій у сільське господарство від 70% у 2016 р. до 3% у 2018 р. Констатовано, що саме в сільському господарстві протягом останніх років спостережено тенденцію до спаду темпів інвестиційної активності сільськогосподарських товаровиробників, що може бути зумовлено акумулюванням потенційними інвесторами додаткових коштів перед відкриттям ринку сільськогосподарських земель.

Варто зазначити, що питома вага капітальних інвестицій у сільське господарство у загальних їх обсягах у цілому по Україні залишається не значною і в останні 3 роки має тенденцію до спаду (рис. 1). Аргументовано, що основними чинниками зниження темпів інвестицій у сільське господарство стали: несприятливий інвестиційний клімат, інституційна нестабільність управлінських впливів у цій сфері, високий ризик втрати врожаю від дії погодно-кліматичних факторів, довгий період окупності інвестицій через сезонність сільськогосподарського виробництва, відсутність функціонуючого ринку землі.

Рис. 1. Динаміка обсягів капітальних інвестицій за 2010-2019 рр.

Джерело: розраховано автором за даними державної служби статистики України

Аналіз частки капітальних інвестицій у сільське господарство Дніпропетровської області у загальних їх обсягах виявив, що в регіоні вирішення проблем інвестиційної підтримки галузі потребує модернізації інституціональних впливів і організаційних форм фінансування (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій в економіку і сільське господарство України та Дніпропетровської області за 2010-2019 рр.

Роки	Капітальні інвестиції – всього, млрд. грн.		Частка інвестицій області в загальній сумі по Україні, %	Капітальні інвестиції в с.-г. та мисливство, млрд. грн.		Частка інвестицій в с.-г. області в загальній сумі по області, %	Темпи зростання інвестицій в області до попереднього року, %	
	в Україні	в області		в Україні	в області		до загальної суми	до суми в с.-г.
2010	180,6	16,0	8,9	10,8	0,7	4,5	100,0	100
2011	241,3	22,1	9,2	16,1	1,2	5,6	138,1	171,8
2012	273,3	22,5	8,2	18,6	1,2	5,4	101,8	98,4
2013	249,9	21,3	8,5	18,2	1,0	4,8	94,6	84,2
2014	219,4	20,4	9,3	18,4	1,3	6,5	95,6	128,7
2015	273,1	25,9	9,5	29,3	1,7	6,5	127,3	128,1
2016	359,2	33,2	9,2	49,7	3,6	10,9	128,0	212,6
2017	448,5	42,9	9,6	63,4	3,9	9,0	129,4	107,2
2018	578,7	60,3	10,4	65,1	3,2	5,2	140,5	81,7
2019	624,0	67,0	10,7	58,6	2,6	3,9	111,1	82,8

Джерело: складено автором за даними [Держстату Дніпропетр. обл.]

Проведений аналіз продемонстрував, що Дніпропетровська область утримує лідируючі позиції в освоєнні капітальних інвестицій і в 2018-2019 рр. їх частка в загальнодержавних обсягах інвестицій в основні фонди перевищувала 10%. Проте в цей самий період сформувалася тенденція до скорочення капітальних інвестицій у сільське господарство області спочатку до 5,2 % у 2018 р., а потім до 3,9 % у 2019 р., що стало найнижчим показником за останні 10 років.

Оцінка економічних показників діяльності сільськогосподарських підприємств Томаківського району Дніпропетровської області за 2015-2019 рр. показала, що середні за розміром підприємства мають вищі показники виробництва й економічної ефективності, а показники фондівіддачі в середніх господарствах за досліджуваний період зростали і становили в 2015 році 2,47 грн та 2,7 грн. у 2019 р. Разом з тим, фондівіддача в малих фермерських господарствах є не високою і повільно зростала від 0,62 грн в 2015 році до 1,55 грн в 2019 році. Констатовано, що чистий прибуток як джерело інвестиційного забезпечення відтворення технічних засобів зростав із більш високими темпами у середніх підприємствах порівняно з малими господарствами.

Помічено стійку тенденцію до зростання вартості основних фондів у сільському господарстві. Це зумовило вартісне зростання показників ефективності використання основних засобів, що у 2019 році досягли найбільшого значення за досліджуваний період: фондоозброєність сільського господарства зросла до 89600 грн. на 1 найманого працівника, а фондооснащеність до 11360 гривень на 1 га.

Таблиця 2

Динаміка основних засобів у сільському господарстві України

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2019 до 2015, %
Сільськогосподарські угіддя, тис га	41508	41505	41489	41329	41310,9	99,5
Кількість найманих працівників, тис. осіб	5930	5849,6	5844,9	5999,5	5237	88,3
Вартість основних засобів на кінець року, млн. грн.	210169	270467	341622	407146	469383	223,3
Надійшло основних засобів, млн. грн.	40217	62631	77740	93176	95149	236,6
- з них введено в дію	20821	39576	44841	55791	50205	241,1
Вибуло основних засобів, млн. грн.	10460	12754	16700	28828	26716	255,4
- з них ліквідовано	1242	1497	1909	2361	2503	201,5
Амортизація (знос) основних засобів за рік	14068	16840	19504	28452	17977	127,8
Фондоозброєність, тис. грн. /1 працівника	35,4	46,2	58,4	67,9	89,6	2,5
Фондооснащеність, тис. грн./ 1 га с.-г. угідь	5,06	6,52	8,23	9,85	11,36	2,24

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

Оцінка процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві засвідчила значну зношеність парку сільськогосподарських машин і устаткування в аграрних формуваннях. Оцінка показників, які характеризують технічне забезпечення господарюючих суб'єктів у галузі сільського господарства дала змогу констатувати його низький рівень під час навантаження на сільськогосподарську техніку, що має тенденцію до поступового збільшення і в кілька разів перевищує відповідні показники в розвинених країнах.

У третьому розділі «Удосконалення інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України» визначено пріоритетні напрями розвитку агролізингу як форми інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві; обґрунтовано заходи удосконалення інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів і змодельовано регіональні кластери для оптимізації інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів сільського господарства України.

Збільшення обсягів інвестицій у технічне забезпечення аграріїв потребує обґрунтування нових форм інвестиційного забезпечення процесу відтворення

технічних ресурсів у сільському господарстві. Аргументовано, що однією з умов розвитку агролізингу є агропромислова інтеграція і заснована на ній система аграрного виробництва, розподілу (реалізації) і споживання продукції. Розвиток об'єктів лізингу потребує збільшення обсягу фінансування й підтримки з боку держави відтворювального процесу в межах розробленої стратегії залучення приватних лізингових операторів. Розвитку агролізингу сприятиме й залучення гібридного лізингу та підтримка суб'єктів і процесів лізингових відносин за рахунок стимулювання попиту та оптимізації процесу й процедури реалізації лізингових угод. Схема взаємопов'язаного механізму управління факторами й резервами розвитку агролізингу й сільського господарства подана на рис. 2.

Рис. 2. Структурна схема управління резервами удосконалення агролізингу

Джерело: розроблено автором

Системні заходи з інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві зумовлюють реалізацію законодавчих і організаційних заходів для формування сприятливого інвестиційного середовища з метою забезпечення процесу відтворення з визначенням управлінських впливів і виконавців на різних рівнях регулювання. Структуровано складові фінансового й інституційного механізмів та визначено особливості їх взаємодії на різних рівнях організації співпраці усіх впливових і зацікавлених сил, що є дотичними до сільського господарства.

Активізація і розвиток форм інвестиційного забезпечення відтворення

технічних ресурсів у сільському господарстві потребує формування організаційно-економічних інститутів та інституцій для забезпечення організаційної основи мобілізації інвестиційних ресурсів, а також інституціональної підтримки інтеграційних і партнерських форм придбання й використання технічних ресурсів. Реалізації відповідних заходів сприятиме запропонований алгоритм формування інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів на засадах публічно-приватного партнерства, що передбачає створення інвестиційного пулу; формування цільового регіонального інвестиційного фонду; створення цільового загальнодержавного інвестиційного фонду. Поліпшення інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів неможливе без створення сприятливого інвестиційного клімату в сільському господарстві, що має забезпечити підвищення інвестиційної привабливості, інвестиційної стійкості галузі та залучення зовнішніх інвестиційних коштів фізичних і юридичних осіб різних секторів економіки, а також інститутів спільного інвестування. Таким процесам сприятиме запровадження фінансових та інституційних інструментів структурованих за рівнями управлінського впливу, джерелами, реципієнтами інвестицій.

Реалізація стратегічних напрямів розвитку агропромислового виробництва і пріоритетів інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві зумовлює необхідність формування відповідного концептуального забезпечення. Розроблено концептуальні засади формування механізму інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві, що базується на оптимізації і структуризації джерел інвестиційних надходжень (кошти фізичних осіб, спеціальні цільові фонди) та організаційних формах взаємодії сільськогосподарських товаровиробників (міжрегіональний агропромисловий хаб, техніко-технологічний агропромисловий кластер).

Із метою обґрунтування управлінських впливів на процес формування та розвиток інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві проаналізовано його стан та визначено ефективність. Розроблено методичний підхід до оцінки технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, який ґрунтується на аналітичному інструментарії теорії оптимізації і визначенні рівня забезпечення сільськогосподарською технікою товаровиробників регіону та орієнтований на виявлення сприятливих факторів для створення кластерних моделей, розроблення рекомендацій із оптимізації інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів кластеру.

За результатами комп'ютерної оптимізації кластерної моделі районів Дніпропетровської області щодо забезпечення сільськогосподарською технікою для збирання врожаю зернових і зернобобових культур сформовано 3 кластери, а саме:

- кластер 1 із 31,8% районів (Апостолівський, Верхньодніпровський, Дніпропетровський, Нікопольський, Новомосковський, Павлоградський і П'ятихатський райони);
- кластер 2 із 31,8% районів (Криничанський, Магдалинівський, Межевський, Синельниковський, Солонянський, Широківський та Юр'ївський райони);

- кластер 3 із 36,4% районів (Васильківський, Криворізький, Петриківський, Петропавлівський, Покровський, Софіївський, Томаківський і Царичанський райони).

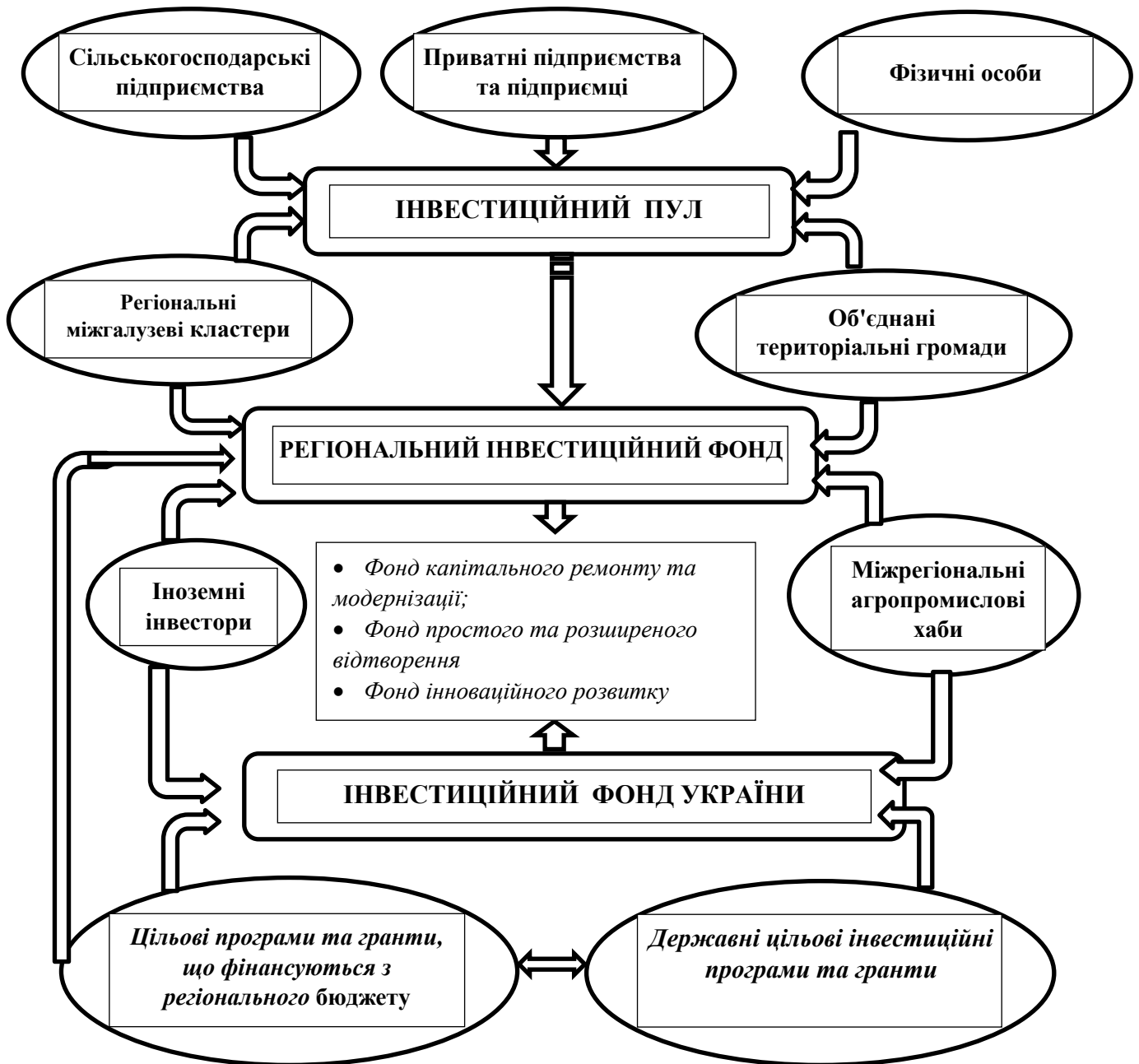

Рис. 3. Концептуальна модель інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів сільського господарства

Джерело: розроблено автором

На підставі аналізу результатів моделювання (табл. 3) встановлено, що райони кластеру 3 мають достатнє (порівняно з середнім по області) технічне забезпечення для збирання врожаю зернових і зернобобових культур, яке не призводить до пропорційно високої продуктивності їх виробництва. Райони кластерів 1 і 2 демонструють майже однакові валові збори зерна, але райони кластеру 1 мають недостатнє (порівняно з середнім по області) технічне забезпечення для збирання врожаю зернових і зернобобових культур.

Характеристики районних кластерів за рівнем технічного забезпечення

Показник	Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3
Середнє по кластеру			
Жатки валкові, на 1000 га	1,1	1,7	2,4
Комбайни зернозбиральні, на 1000 га	1,9	2,9	3,4
Техніка для післяурожайних робіт, на 1000 га	1,5	2,1	2,4
Обсяг виробництва, % в області	5,3	5,2	3,3
Відхилення у % середнього по кластеру від середнього по області			
Жатки валкові, на 1000 га	-39,1	-2,9	36,7
Комбайни зернозбиральні, на 1000 га	-31,6	5,2	23,1
Техніка для післяурожайних робіт, на 1000 га	-25,0	2,2	19,9
Обсяг виробництва, % в області	16,0	14,2	-26,4

Джерело: розраховано автором

Проведені розрахунки засвідчили, що втрачені доходи від недобору врожаю через брак техніки (жаток валкових, комбайнів зернозбиральних, техніки для післяурожайних робіт) обґрунтовують привабливість інвестування у відтворення технічних ресурсів для збирання врожаю зернових і зернобобових культур у районах 1 кластеру.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній праці за результатами дослідження сучасного стану інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України вирішено важливе наукове завдання щодо визначення теоретичних основ та практичних підходів до порушеної проблематики, що дало змогу зробити висновки концептуального, теоретичного і науково-практичного спрямування, основними серед яких є такі:

1. Установлено, що еволюція категоріального змісту інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві ґносеологічно зумовлена й онтологічно пов'язана з категоріями «інвестиції», «інвестиційна діяльність», «відтворення», «відтворення технічних ресурсів». Категорію «інвестиційне забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві» визначено як сукупність створених умов, ресурсів, фінансово-економічних й інституційних інструментів, які сприяють реалізації інвестиційних процесів та інвестиційної діяльності у довгостроковому періоді, що зумовлює просте, а потім до розширене й інноваційне відтворення технічних ресурсів, зміни їх кількісних і якісних характеристик та перехід до нового техніко-технологічного стану сільськогосподарського виробництва, який забезпечує здатність протидіяти негативному впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на результати фінансово-економічної діяльності товаровиробників.

2. Привабливість і доцільність інвестування в технічні ресурси сільського господарства зумовлені наявним інвестиційним кліматом і його складниками. Формування сприятливого інвестиційного клімату характеризується станом інвестиційної активності, рівнем інвестиційної привабливості й залежить від інвестиційної стабільності. Із урахуванням діалектичних взаємозв'язків понять «інвестиційна активність», «інвестиційна привабливість» та «інвестиційна

стабільність» категорію «інвестиційний клімат» визначено як сукупність сприятливих природно-кліматичних, соціально-економічних, фінансово-кредитних, інституційних, демографічних, політичних та інших чинників, що в довготривалому періоді здатні забезпечувати інвестиційну активність, інвестиційну привабливість та інвестиційну стабільність, а також рівні для усіх учасників умови здійснення інвестиційної діяльності при мінімізації ризиків втрати вкладених коштів та доходів.

3. Аналіз динаміки капіталовкладень в економіку країни та сільське господарство засвідчив загальну тенденцію до збільшення обсягів капітальних вкладень – з 189061 млн. грн. у 2010 р. до 623979 млн. грн. у 2019 р. в національній економіці та з 11311 млн. грн. до 58555 млн. грн. у сільському господарстві (відповідно у 3,3 та 5,2 рази), але темпи зростання капітальних інвестицій у сільське господарство, починаючи з 2015 р., мають тенденцію до поступового зменшення. З'ясовано, що, незважаючи на високе макроекономічне значення сільського господарства у національній економіці, питома вага капіталовкладень у галузь залишається на традиційно низькому рівні й за весь досліджуваний період не перевищувала 15%, а оцінка процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві засвідчила значну зношеність парку сільськогосподарських машин й устаткування в аграрних формуваннях. Оцінка показників, які характеризують технічне забезпечення господарюючих суб'єктів у галузі сільського господарства дала змогу констатувати його низький рівень під час навантаження на сільськогосподарську техніку, що має тенденцію до поступового збільшення і в кілька разів перевищує відповідні показники в розвинених країнах.

4. Обґрунтування управлінських впливів на формування та розвиток інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві обумовлює визначення його стану та ефективності. Подібній оцінці сприятиме визначення рівня забезпечення сільськогосподарською технікою товаровиробників регіону й моделювання регіональних кластерів для з'ясування сприятливих факторів і розроблення рекомендацій із оптимізації інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів у межах створених кластерних моделей і формування довгострокової стратегії інноваційного розвитку технічних ресурсів для сільського господарства.

5. Збільшення обсягів інвестицій у технічне забезпечення аграріїв потребує обґрунтування нових форм інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві, що зумовлює формування системної взаємодії заходів і інструментів реалізації агролізингу за допомогою розвитку об'єктів лізингу суб'єктів і процесів лізингових відносин. Розвиток об'єктів лізингу потребує збільшення обсягу фінансування і підтримки з боку держави відтворювального процесу в межах розробленої стратегії залучення приватних лізингових операторів. Розвитку агролізингу сприятиме залучення гібридного лізингу та підтримка суб'єктів і процесів лізингових відносин за рахунок стимулювання попиту й оптимізації процесу і процедури реалізації лізингових угод.

6. Системні засади інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві потребують реалізації комплексу законодавчих і організаційних заходів, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного середовища для забезпечення відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві з визначенням управлінських впливів на різних рівнях регулювання. На загальнодержавному рівні важливим є запровадження фінансово-економічних

інструментів, програмно-цільового підходу, інституціональної й інфраструктурної підтримки. Для рівня регіону потрібні інституції для регламентування інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів на територіальному рівні, а для рівня організацій і підприємств доцільною є реалізація управлінських впливів у межах загальнодержавних і регіональних програм, організаційних формувань.

7. Активізації інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві сприятиме формування організаційно-економічних інститутів й інституцій, що забезпечать організаційну основу мобілізації інвестиційних ресурсів та інституціональну підтримку інтеграційних і партнерських форм придбання і використання технічних засобів. Реалізації відповідних заходів сприятиме запропонований алгоритм формування інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів на засадах публічно-приватного партнерства, що передбачає створення інвестиційного пулу; формування цільового регіонального інвестиційного фонду; створення цільового загальнодержавного інвестиційного фонду.

8. Умовою поліпшення інвестиційного забезпечення відтворення технічних ресурсів є створення сприятливого інвестиційного клімату в сільському господарстві, що дасть змогу підвищити інвестиційну привабливість, інвестиційну стійкість галузі й залучити зовнішні інвестиційні кошти фізичних та юридичних осіб державного й приватного секторів економіки, а також інститутів спільного інвестування. Таким процесам сприятиме запровадження фінансових та інституційних інструментів структурованих за рівнями управлінського впливу, джерелами інвестування, реципієнтами інвестиційних ресурсів.

9. Реалізація пріоритетів інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві потребує заходів оптимізації і структуризації джерел інвестиційних надходжень та запровадження організаційних форм взаємодії сільськогосподарських товаровиробників. Такі заходи необхідно передбачити в концепції формування механізму інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві та врахувати при реалізації програмно-цільового підходу в межах загальнодержавних цільових і регіональних програм.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Юрченко С. В. Інвестиційні процес і діяльність: спільні риси і відмінності. *Економіка: проблеми теорії та практики* : збірник наукових праць. Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. Вип. 257. Т. II. С. 426–431.
2. Юрченко С. В., Павлова Г. Є., Пісьмаченко Л. М. Інвестиції у галузі сільського господарства як шлях до демократичного економічного зростання. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету : Економічні науки*. Кіровоград : КНТУ, 2010. Вип. 17. С. 27–30 (особистий внесок автора: аналіз динаміки та визначення тенденцій інвестицій у сільське господарство України).
3. Юрченко С. В. Особливості забезпечення інвестиційними ресурсами

підприємств АПК. *Економіка: проблеми теорії та практики* : збірник наукових праць. Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. Вип. 262. Т. VI. С. 1515–1520.

4. Юрченко С. В. Система фінансового забезпечення інвестицій сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2010. № 13. С. 33–37.

5. Yurchenko S., Features assessment of investment attractiveness of agricultural enterprises. *Ефективна економіка*. № 8. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6435>.

Статті у зарубіжних виданнях за напрямом дослідження

6. Yurchenko S. Clusterization of the agricultural sector of economy as a successful development of regions: external experience and reality of Ukraine. *Danish Scientific Journal*. № 7. 2017. С. 28–34. URL: <http://www.danish-journal.com/> [ISSN 3375-2389]

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Юрченко С. В. Інвестиційне забезпечення техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я* : матеріали III регіональної наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : Друкарня ДДАУ, 2009. Т.1. С. 46–48. (1.1.)

8. Юрченко С. В. Інвестиції та інвестиційна діяльність. *Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci-2010*: materialy V Miedzynarodowej naukowii-praktycznej konferencji. *Ekonomiczne nauki. Przemysl : Nauka I studia*. Volume 3. Str. 18–20. (1.1.)

9. Юрченко С. В. Організація обліку фінансових інвестицій. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я* : матеріали IV регіональної наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : Друкарня ДДАУ, 2010. Т. 1. С. 27–29.

10. Юрченко С. В. Забезпечення інвестиційними ресурсами агропромислового комплексу. *Zpravy vedecko ideje – 2010*: materialy VI mezinarnodni vedecko – prakticka conference. *Ekonomicke vedy*. Praha : Publishing House «Education and Science» s.r.o. Dil 6. Str. 18–20. (2.1)

11. Юрченко С. В. Фінансове забезпечення інвестицій в АПК. *Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 1-4 березня 2011 р.). Дніпропетровськ : ДДАУ, 2011. Т. 3. С. 58–60. (1.2)

12. Юрченко С. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи* : збірник тез III Міжнар. наук.-практ. конф. (30-31 жовтня 2012 р.) / за ред.: Г. Є. Павлової та ін. Дніпропетровськ: друк ТОВ «Квітка», 2012. Т. 1. С. 39–40. (2.2)

13. Юрченко С. В. Оцінка фінансових інвестицій. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (29-30 жовтня 2015 р.). Дніпропетровськ : Типографія «Стандарт» (ПП Бойко В. В.), 2015. Т. 1. С. 111–112.

14. Юрченко С. В. Теоретичні аспекти інвестиційного забезпечення аграрних підприємств. *Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи* : тези доп. наук.-практ. конф. (02-04 березня 2016 р.). Дніпропетровськ : Типографія «Стандарт» (ПП Бойко В.В.), 2016. Т. 2. С. 49–51.

15. Юрченко С. В. Інвестиційний клімат як фактор активізації інвестиційного процесу. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств* : тези доп. Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. (11-12 травня 2017 р.). Дніпро : ННІЕ, 2017. С. 126–128.

16. Юрченко С. В. Інноваційно-інвестиційна підтримка ресурсного забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Луцьк, 7 груд. 2017 р. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2017. Ч. 1. С.242–246.

17. Юрченко С. В. Інноваційно-інвестиційна підтримка аграрних підприємств. *Аграрна наука XXI століття : реалії та перспективи* : тези доп. наук.-практ. конф. (28.02-02.03.2018 р.). Дніпро : Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В. В.), 2018. С. 132–134.

18. Юрченко С. В. Зміна організаційно-структурної системи взаємодії аграрних підприємств як запорука поліпшення їх ресурсного забезпечення. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств* : тези доп. II Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. (10-11 травня 2018 р.). Дніпро : ННІЕ, 2018. С. 230–232.

19. Юрченко С. В. Кластеризація агропромислового сектору як елемент інвестиційної політики для забезпечення економічної безпеки. *Аграрна наука XXI століття: реалії та перспективи* : тези доп. наук.-практ. конф. (25.02-28.02.2020 р.). Дніпро : Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В. В.), 2020. С. 22–24.

20. Юрченко С. В. Поліпшення фінансового забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств* : тези доп. IV Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. (14-15 травня 2020 р.). Дніпро : ННІЕ, 2020. С. 217–219.

21-24. *Інші наукові публікації за темою дисертації* (0,5 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Юрченко С. В. Інвестиційне забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Дніпровський державний аграрно-економічний університет. – Дніпро, 2021.

У дисертаційній роботі узагальнені теоретико-методологічні та науково-практичні аспекти напрямів удосконалення інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві України.

Удосконалено концептуальні засади формування механізму інвестиційного забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів у сільському господарстві та методичний підхід до оцінки технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва з урахуванням рівня забезпечення сільськогосподарською технікою товаровиробників регіону. Сформовані пропозиції щодо формування системної взаємодії заходів і інструментів реалізації агролізингу як форми інвестиційного

забезпечення процесу відтворення технічних ресурсів та ідентифіковано імперативи державної інвестиційної політики..

Ключові слова: інвестиційний клімат, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, інвестиційна стабільність, технічний ресурс сільського господарства, відтворення, техніко-технологічний кластер, агропромисловий хаб, агролізинг.

АННОТАЦИЯ

Юрченко С. В. Инвестиционное обеспечение процесса воспроизводства технических ресурсов в сельском хозяйстве Украины. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет. – Днепр, 2021.

В диссертационной работе обобщены теоретико-методологические и научно-практические аспекты направлений совершенствования инвестиционного обеспечения процесса воспроизводства технических ресурсов в сельском хозяйстве Украины. Усовершенствованы концептуальные основы формирования механизма инвестиционного обеспечения процесса воспроизводства технических ресурсов в сельском хозяйстве и методический подход к оценке технического обеспечения сельскохозяйственного производства с учетом уровня обеспечения сельскохозяйственной техникой товаропроизводителей региона. Сформированы предложения по формированию системного взаимодействия мероприятий и инструментов реализации агролизинга как формы инвестиционного обеспечения процесса воспроизводства технических ресурсов и идентифицированы императивы, государственной инвестиционной политики.

Ключевые слова: инвестиционный климат, инвестиционная активность, инвестиционная привлекательность, инвестиционная стабильность, технический ресурс сельского хозяйства, воспроизводства, технико-технологический кластер, агропромышленный хаб, агролизинг.

SUMMARY

Yurchenko S.V. Investment support of the process of reproduction of technical resources in agriculture of Ukraine. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Economic Sciences on a specialty 08.00.03 – "Economics and management of the national economy". – Dnipro State University of Agriculture and Economics, Dnipro, 2021.

In the dissertation it is established that the evolution of the categorical content of investment support of the process of reproduction of technical resources in agriculture is epistemologically conditioned and ontologically connected with the categories "investment", "investment activity", "reproduction", "reproduction of technical resources". The category "investment support for the reproduction of technical resources in agriculture" is defined as a set of conditions, resources, financial, economic and institutional instruments that promote the implementation of investment processes and investment activities in the long run, which causes simple and then expanded innovative reproduction of technical resources, their quantitative and qualitative characteristics, the

transition to a new technical and technological state of agricultural production, which provides the ability to counteract the negative impact of internal and external factors on the results of financial and economic activities of producers.

The components of the process of investment climate formation as a condition for investment activity in agriculture while minimizing the risks of loss of invested funds and income are systematized for the first time. The dialectical interrelations of the concepts of "investment activity", "investment attractiveness" and "investment stability" are clarified and the content of the category "investment climate" is specified. It is proposed to consider a set of favourable climatic, socio-economic, financial and credit, institutional, demographic, political and other factors that in the long run are able to ensure investment activity, investment attractiveness and investment stability and equal conditions for all participants in investment activities while minimizing risks of loss of invested funds and income. The current state of investment support of the process of reproduction of technical resources in the agricultural sector of the national economy is described and evaluated. The tendencies of formation of the market of agricultural machinery are defined.

The theoretical and methodological foundations and the methodological approach to assessing the technical support of agricultural production have been improved, based on the analytical tools of the optimization theory and determining the level of provision of agricultural machinery to the producers of the region and are focused on finding out favourable factors for creating cluster models and developing recommendations for optimizing investment support for the reproduction of technical resources of the cluster.

Proposals for the development of agro-leasing as a form of investment support for the process of reproduction of technical resources in agriculture, which leads to the formation of systematic interaction of measures and tools for agro-leasing through the development of leasing entities and processes of leasing relations. The imperatives of the state investment policy and external and internal factors of formation of the favourable investment environment for maintenance of reproduction of technical resources in agriculture with systematization of administrative influences of the national, regional levels and level of the organizations and the enterprises are carried out. The institutional and organizational bases of investment support of the process of reproduction of technical resources in agriculture on the basis of realization of the uniform organizational basis of mobilization of investment resources are improved and the forms of institutional support are allocated.

Conceptual provisions for the implementation of the mechanism of investment support of the process of reproduction of technical resources in agriculture on a systemic basis have been developed. It is proved that the condition for improving investment support for the reproduction of technical resources is to create a favourable investment climate in agriculture, which will increase investment attractiveness, investment sustainability and attract foreign investment funds of individuals and legal entities of public and private sectors and collective investment institutions. It was found that such processes will be facilitated by the introduction of financial and institutional instruments structured according to the levels of managerial influence, sources of investment, recipients of investment resources.

Key words: investment climate, investment activity, investment attractiveness, investment stability, technical resource of agriculture, reproduction, technical-technological cluster, agro-industrial hub, agro-leasing.